

Možnost 85

© Sh 2004

Přijměte pokorně tuto roli

podzim - zima 2004

obsah:

(sh)	Postmoderní metafyzika	3
	Diskontinuita	5
	Marnost	6
	Oh ano, viněty	7
	Modelace (slovo)	8
	Nezlomnost	10
	Kompatibilitata prázdnoty	11
	Pojmenování je tvůrčí akt, hodnocení je akt zakládající kulturu	12
	Pavčina	13
	Kulečník, surf a GPS	14
	Milý synu	18

Část II: Několik textů ke knize Proměnlivé s stále

	Místo	21
	Anotace	22
	(část úvodu)	23
	Je to o etice	24
	-jn- recenze	25
	(Proměnlivá beztvářost)	26
	Dopis JT	27
	Civilizace ne	28
	(Optimismus kultury)	30
	Pařezy (nepotkám se s drakem)	31

Marginálie

	Záměrně	33
--	---------	----

Postmoderní metafyzika

Už více než sto let trpí intelektuálové podivnou nemocí. Transcendují a zase se ponořují do vlastního bahna, aby se pak vynořili a po důkladné analýze se zase pokusili z bažiny vytáhnout za vlastní vlasy. Dá-li se to tak říci, berou si toho na sebe příliš mnoho a pak selhávají pod tíhou odpovědnosti za svět, a nebo se naopak okázale zříkají jakékoli odpovědnosti, včetně odpovědnosti za vlastní jednání. Značná část moderní filosofie je poznamenána touto nemocí rozpolcenosti, její kořeny můžeme najít již ve středověku. Tuto nemoc si pak intelektuálové kompenzují fascinací, žasnou nad tím, jak snadné je zasahovat do světa, proměňovat ho. Stále znovu si lze dokazovat, že ve světě nelze nalézt nic pevného. Je to stejné jako s opakovanou destilací - pomalu se rodí úplně jiná, nečekaná kvalita.

„Postmoderna“ je jen vyhrocený obraz něčeho starého, marně konzervativci nejrůznějšího ladění namítají, že „takto to přeci nejde“. „Jde!“ odpovídají postmodernisté a svoji převahu dokumentují v praxi: dekonstruuji, jen se práší. Žádný klasický metafyzik před nimi neobstojí, jednoduše ho ignorují. Může se jen odkazovat na Boží soud.

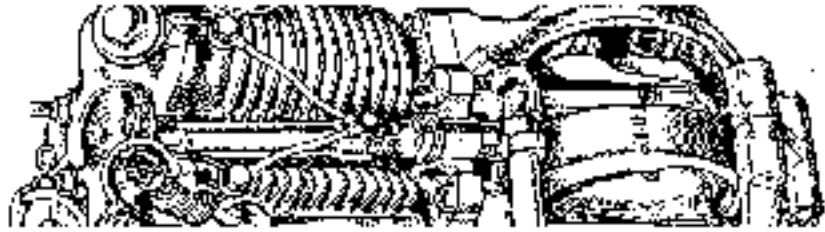
Deklaroval jsem se jako postmoderní metafyzik: je třeba brát vážně vše to, co se děje. Jistě je možné se ptát, jaké jsou podmínky platnosti postmoderní kritiky „moderny“,

a dokonce je třeba ukázat, v čem jsou přínosem a to přínosem pevným, přínosem, o který se dá opřít.

Ale pro koho? Je čas připravovat podmínky pro syntézu?

Deklaroval jsem se jako konzervativce, který bere postmodernu vážně - neboť to, co si o sobě myslíme a co děláme, se promítá do toho, čím jsme. Ale na druhou stranu je třeba brát vážně ještě i něco jiného než intelektuální výkony de-konstrukce a destrukce, je třeba brát vážně, že se stále znovu a znovu ocitáme před rozcestími, na kterých můžeme buď selhat, nebo obstát. Člověk je mimo jiné tvor, který umí pojmenovávat a umí vytvářet a rozpouštět hranice věcí, formovat, reformovat, deformovat. Ale z některých svých daností se nevymaní, i kdyby byl svou intelektuální mocností sebe-fascinován jakkoli a jakkoli se snažil o „sebepřesah“. Všechny pokusy o transcendenci jsou dojemné a marné.

Dá se začínat od sebe, ale jinak. Chybí nám „Prolegomena ke každému začátku od sebe, který nemá být selháním.“

Diskontinuita

V jistém smyslu je to fascinující. Vnímat diskontinuitu, ostrou hranici, na které se něco ze samozřejmého, nosného, sdíleného ztrácí, mizí, a téměř nikomu to nechybí, reflexe toho zaniká v aktuálních sporech o jednotliviny a mejdanech mezi nimi. Diskontinuita. V malém je to běžná mezigenerační záležitost, ale existují doby, ve kterých takto mizí i základní kulturní pilíře, nosné prvky kultury, které se po dlouhou dobu zdály neochvějné, spolehlivé. V takové diskontinuitě jsme kdysi ztratili kus vlastního sebevědomí a cizí a nedostupná se pro nás stala zkušenost středověku, tak nyní ztrácíme moderní svět, který byl charakterizován důvěrou ve společný předmět zájmu, a možná důvěrou vůbec.

Slova zůstávají stejná, snad by se jen dala dokázat změna frekvence užívání některých z nich, ale řeč se změnila a mění tak radikálně, že se lidé spolu již nedomluví. Ani nechtějí. Jako by se kultura vždy po čase vrstvení a adice začala podobat babylonské věži a v katarzi neporozumění a nekomunikativnosti se ztratí větší část jejího obsahu. Je to redukce, ale jen z krátkodobého ohledu. V něčem zůstává hra stejná, to se jen vyměnili hráči a karty znovu rozdaly.

Nejsem aktérem minulé doby, umím její řeči jen z donucení, nerad. A nejsem aktérem toho, co přichází, nanejvýš komentátorem. Podivná pozice, ve které je jen zdánlivou výhodou rozumět; mám být překladatelem, podílet se na marném spojování nespojitelného? A pro koho? Mám napomáhat tomu, aby se na nový prám podařilo zachránit co nejvíc ze staré, potápějící se lodi? A proč? Nebo mám naopak pomáhat ostatním, aby se učili novou řečí? Nejsem rodilým mluvčím. Pro toho i onoho obtížný blázen na hranici komunikativnosti.

„Marnost nad marnost, všechno je marnost...“

praví Kazatel, a možná je lepší slovo pomíjivost, vlídnější.

„Co má člověk za všechno svoje namáhání a snahu, s níž se plahočí pod sluncem? Ano, po všechny dny má jen starosti; trápení je jeho zaměstnání, ani v noci si jeho srdce neodpočine. I tohle je marnost...“

Přečetl jsem si celé číslo časopisu Střední Evropa, věnované „konci Evropy a USA“, ale moc jsem toho „nenalezl“, jen „analýzu hnoje“ (vypůjčeno od J.Drnka). Především se nikdo z autorů nedokázal zeptat na samu podstatu úpadku vitality, který tak či onak v Evropě a USA nacházejí. Přitom je to na první pohled zřejmé, čím byla tato společnost do nedávné doby nesena - budoucnost je otevírána cílevědomou činností. Odrazují nás hesla o práci - matce pokroku?

Je už jen nejvrchnější slupkou, že Evropa a USA získaly svoje novověké postavení zejména díky organizaci práce. Jde o to (cílevědomě) si stanovovat cíle a směřovat k nim. Zapřít něco z toho, co se ohlašuje teď a věnovat se tomu, co teprve bude. Dá se analyzovat to, co se ztratilo, ale je to marné lkaní. „Je konec étosu práce, je čas zaplňování volného času, ztrácí se původní étos smysluplných činností, které přinášejí plody až příště“... ale na takových konstatováních se žádná budoucnost postavit nedá.

Ano, dnes už to víme. Práce není matka pokroku a nikoho nekvalifikuje k tomu, aby byl hnací silou dějin, jak to učili a dodnes učí marxisté. Protestantský étos a kupecký městský přístup k budoucnosti už nám nic nedá, vracíme se ke staré moudrosti. Naše konání je plahočením se v pomíjivosti. I cíle se ukazují jako marné. Práce je ze všech stran obklíčena marností, ale nám se zdá, že bez ní není kultury. Stojí za to usilovat i uprostřed marnosti?

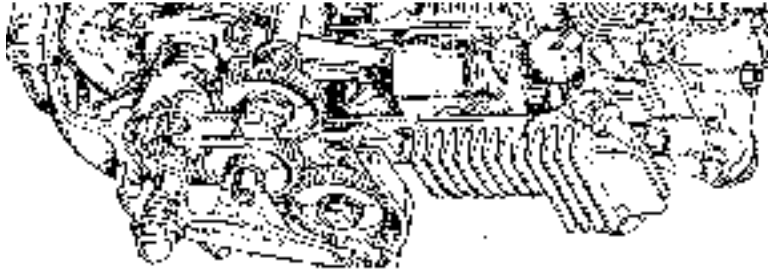
Nerad to říkám - i Možnost je z tohoto pohledu marnost.

Oh ano, formát, obálka, viněty:
není mi cizí, co mizí.

Obdivuji rtuťové kyvadlo a motorčky se sajdkárou. Rtuťové kyvadlo je vrchol mechaniky mezi krásnými novými stroji konce 19. století, vyrovnává rychlost chodu hodinového stroje při výkyvech teploty. A motorčka se sajdkárou? Kde se vzalo něco tak krásného a přitom teoreticky neodůvodnitelného? Tenhle stroj přeci nelze řídit, nemůže jezdit (stejně jako čmelák nemůže létat).

Možnost. Nadčaso-pis. Jestlipak ještě příští čtenář ocení nadčasovost, která pomine?

Slovo „modelace“

je používáno ve dvou významech a jejich odkrytí je klíčové pro porozumění toho, co přichází, pro porozumění toho, jak se člověk rozvrhuje k budoucímu. Na jedné straně je matematická modelace, člověk je schopen nalézat způsoby, jak popsat to, co je, zachytit zdánlivě nezjednodušitelný tvar nebo vztah. Jde o schopnost matematicky a obdobně i v jiných názorných i nenázorných postupech „modelovat“, dobírat se k výsledku tam, kde něco se má jako něco jiného. Předpokládá se tu reálná zkušenost s tvarem a vztahy a na ní navazující schopnost vytvořit takové schéma, které je v podstatných rysech vypovídající o daném tvaru či vztazích; tato výpověď pak je platná pro minulost, přítomnost i budoucnost. Jak optimistické!

Sedím sám v podvečer v klidné místnosti, ve které se topí a otevřu dveře do jiné místnosti. Křeslo je pohodlné, nízko posazené a doutník, který kouřím, je lahodný. Jako vedlejší produkt mě slastné podvečerní chvílky sleduji zákruty kouře přede mnou, dobře osvětlené proti tmavšímu pozadí. Nejprve v dynamických spirálách a kruzích vystoupají nade mnou, a pak se vytvoří rozčeřená hladina téměř souběžných tenkých vlásků, ze které visí hustější uzlíky, pozůstatek dynamiky, která před nepatrnou chvílí byla bujně stoupajícím pohyblivým spletením. Celá tato téměř nehmotná podívaná se pohybuje, jen lehounce nakloněna je nasávána dveřmi, ve výšce jedenapůl metru, před mými zraky se posunuje do vedlejší místnosti. Tyto tvary důvěrně znám z mraků, přítel Beruška by mě opravil, že mraky jsou jen v pohádkách a to, co vidíme, jsou oblaka.

Jak již výše bylo naznačeno, jedná se o sváteční chvílku, nechci pracovat, ale vím, že bych mohl postupně definovat parametry zadání a na obrazovce, kde nyní píšu tento možností text, matematicky namodelovat popsanou situaci, s větší či menší přesností vytvořit obrazový nebo číselný model chování kouře v daných podmínkách. Nebudu se o to pokoušet, nemám důvod, učinili to někteří geniální fyzici a matematici přede mnou a došli k hraničním modelace. Leckdo už došel k hraničním, ale pro praktické využití se tak daleko chodit nemusí. Takto je před vlastní stavbou namodelováno rozložení sil v klenbě gigantické londýnské haly Milénium, a podobně je na tom tisíc dalších věcí, se kterými denně obcuji bez toho, aby to vzbudilo moji pozornost. Je to jedna ze schopností člověka díky modelaci konstruovat budoucí funkční systémy, vytvářet obrazy možných věcí, dějů atd...

Každá taková modelace ale předpokládá koncept - předpokládá, že je tu nějaká skutečnost, v níž se potřebuji „vyznat“, nebo zadání, které potřebuji realizovat. O konceptech vůbec nemusí ti, kteří projektují, vědět, ale jsou na ně odkázáni. Nemohli by bez nich projektovat. Existuje nějaký rozvrh, základní orientační schéma, návod, důvěra v samozřejmost - něco, čím jsem při modelaci veden.

A pak je jiná modelace. Modelace, která zhmotňuje to, co doposud není k dispozici, modelace, která je ve své povaze odvozena od zkušenosti s hlinou, plastickým materiálem, se kterým si člověk může hrát a který nabývá tvar. Modelace, která nepotřebuje jiné sdílení než zkušenost, řemeslnou zkušenost s materiálem. Modelovat lze podle vzorů, ale to mě nyní nezajímá. Ten, kdo skutečně modeluje, se může dostat na hranici kultury. Podílí se na stvoření. Vezme prach země a učiní něco, co doposud nebylo. Vyrostě mu to v rukách, řemeslnou zkušeností a nějakou neznámou konstelací nebo silou otevřenosti se pak člověk podílí na něčem, co je nové. Snad právě proto je keramika tak křehká a při používání pomíjivá, aby tato zkušenost nevymizela z paměti lidí.

Kdysi jsem zjistil, snad bez nějaké osobní zásluhy, že k modelování se nabízí řeč. Že řeč je hlinou, ze které může vyvstat tvar. Na počátku bylo slovo, tak člověk povstal z prachu země.

Nezlomnost

„Je doba měkousů a přizdisráčů, pohodlných a rozmazlených, kteří se nenaučili jednoznačnému zaujetí postoje - vždyť postoj je něco tak nepohodlného, to je lepší se jak améba zabývat jen svými potřebami a požitky, je doba sebestředných hajzlíků, kteří nejsou partneři, umí jen uhnout a tvářit se jakoby nic... a znovu a znovu se sehnou, kdyby se alespoň zlomit chtěli...“

Ne, to není začátek nějaké analýzy současného světa, to jsem jen četl z očí a gest mladé ženy, kterou zradil už další muž, o kterém si myslela, že je chlap. Lidé bez budoucnosti nemají budoucnost, říkám jí na to a vím, že to není jen o životních partnerech, je to i o kamarádech, spolupracovnících, čtenářích...

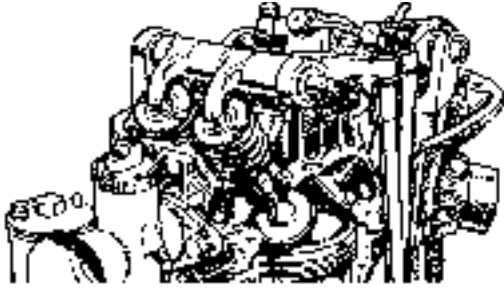
Kompatibilita prázdnoty

Na přelomu 18. a 19. století se Evropa otrásla - a pro příští období se zdály být určující silné dynastické rody opřené o efektivní byrokracie, které si víceméně rozdělily toto teritorium. Ale již o padesát let později bylo všechno jinak. To žil můj praděda, mám jeho fotku u lokomobily. Na počátku 20. století se zdálo, že se Evropa nacionalizuje a její budoucnost se rozbíhá do různých stran; ve třicátých letech nebylo možno myslit větší rozdíly než Anglie, Francie, hitlerovské Německo, frankistické, občanskou válkou vyčerpané Španělsko atd. To už žil můj otec. Od té doby jako by problém zmizel, jsme na tom podobně jako v roce 1815: všechno se „egalizuje“, triumfují síly stejnosti.

Máme dobrý důvod se ptát: co je to za síly, které tlačí k současné unifikaci, a co je to za síly, které působí opačně? Stojí za mocným nárůstem národních států a velkou diverzifikací Evropy v 19. a 20. století jenom nacionalismus? Co je tím „elan vital“, který hledal Bergson ve srovnávání kultury a náboženství?

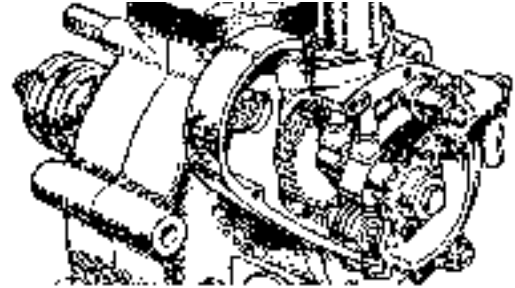
Sociologie a ekonomika se vytrhly ze svého základu, vydaly jednou cestou: otázku po společném jmenovateli věcí škrtli levicovní intelektuálové s tím, že nulou dělit nelze: a vrchu nabyla bezhodnotová ekonomika a stejně bezhodnotová sociální věda s hlavním zájmem o mechanismy statisticky významné manipulace. Můj otec je hodně unavený starý pán. Už dlouho ničemu nevěří.

Ono to nevydrží, ono se to asi rozběhne - ale kam?

Pojmenování je tvůrčí akt.
Hodnocení je akt zakládající kulturu.

Šli jsme se starým dobrým Ž. od jeskyně, ztahaní, špinaví, flašku s kořalkou připravenou u východu, a on se zeptal na nějakou maturitní otázku své dcery. Dostali jsme se až k transcendentáliím, jednomu (identitě), dobrému (polaritě hodnot v jednání) a krásnému (záhadě stvoření). Padaly barevné listy ze stromů, mlhavé slunce. K tomu krásnému patří teď a tady, bytí.

„Já s tou Pavlínou nějak nemohu mluvit“,
říká mi kolega, „jako bychom mluvili jinou řečí...
Přeci bychom měli mít stejné cíle, vždyť se setkáváme ve stejném světě...“

Vím, že to je omyl, jen nevím, jak mu to říct. Ona „jenom“ jinak myslí, jinak rozumí cílům. Jako mnozí jiní už dávno zjistila, jak věci běží. Nebude s ním mluvit, nemá důvod, nemá o čem. Nepatří k těm, kteří se zatěžují vztahy k věcem, kteří berou vážně statická schémata staré Evropy, jsou pro ni zatížení jako soumaři, nedovedou rychle reagovat na to, co se nabízí, neumí se „svézt“. Jsou jako strnulé sochy v době, která se spoléhá na pohyb, na aktuální spojení, na nástroje pro jednorázovou spotřebu. Paměť? Vztahy? Závazky? Jaká jsou to rezidua z minulého světa? Jsou vhodné jen pro plebs, pro ty, kteří se neumí pohybovat a orientovat v tom, co „je“ daleko skutečnější. Svět je „medium“, stejně jako peníze a vliv, a co se starými naivními snaživci, kteří chtějí dospět k nějakým cílům, formulovaným kdysi dávno, kdo ví za jakých podmínek?

Rozumím jí, je a bude úspěšná. V optimálním případě nám nebude kazit to, co děláme, ale pokud se něco povede, rozhodně to bude její zásluha. Říkám mu - „mluví jinou řečí, protože v té její řeči už neplatí něco, co pro nás je nezpochybnitelný axiom - předpoklad identity. Nic pro ni není tím, čím to bylo včera. A ani ona neví, čím bude zítra, a co je důležité, nechce to vědět, k ničemu by jí to nebylo.“
Chvilí mlčí a pak říká „nevím, jestli to samé nevidím u svých dětí“.

Kulečník, surf a GPS

Když se hráč kulečníku chystá ke šouchu, musí využít svých zkušeností, správně se rozhodnout „co a jak hrát“, musí přitom zvažovat svoje schopnosti a důsledky toho, pokud se mu jeho záměr nepodaří. Ve hře (doslova) je velmi mnoho iracionálních vstupů a hlavně, za každým šouchem jako by byla celá zkušenost hráče, zaměřená k danému budoucímu okamžiku skrze konkrétní konstelaci, náladu, schopnost soustředění. To, co přichází, se opírá o minulé a koncentruje se do jednoho okamžiku, aktu. Podobné je to, pokud sportovní střelec míří na cíl. Když posádka malé plachetnice nebo surfař na prkně ovládají svoje plavidlo, vychází přitom ze zkušeností a odhadu, protože síla větru a jeho poryvy, odpor plochy kýlu a případně vztlak kormidla v nepravidelně pulsujícím prostředí nelze přesně změřit - výsledek je na citu plavce, intuici a anticipaci dynamického prostředí, zkušenosti a obratnosti, rychlosti, s jakou je schopen reagovat na měnící se prostředí. Významu nabývá neustále se měnící aktualita, jako by k onomu okamžiku „šouchu“ nikdy nedošlo, vždy už byl minulostí.

Chodec nebo cyklista (řidič), který se orientuje na své cestě podle satelitu (GPS), jako by minulost neměl, a nemá ani budoucnost. Jeho rozhodování se děje v opakujících se sériích aktů: identifikace situace, která má více možností, vyhodnocení prostorových souvislostí této situace, při kterém je jasné, že jedna z možností je správná, a z realizace této možnosti. Vše, co je potřeba k takovému opakujícímu se elementárnímu rozhodnutí, je vnější: mapa, která v sobě obsahuje dostatečný

popis všech potenciálních prostorových dilemat, ve kterých se člověk může ocitnout, přístroj, který identifikuje, o které dilema jde. Člověk jako řešitel opakujících se elementárních aktů potřebuje jen schopnost vyhodnocení dvojrozměrných prostorových souvislostí (napravo, nalevo, rovně), resp. přenesení této identifikace z mapy do reálné situace. Jeho jednání nemá žádný vztah k cíli, není nijak vázáno na minulost, zkušenost, znalost, není nijak otevřeno pro cokoli aktuálního, s výjimkou nehod nebo živelných katastrof.

Proč popisujeme tyto tři typy jednání?

Akt je charakteristický pro „moderní dobu“, ta ho vytrhla z časového a prostorového kontinua díky zpředměnění věci, díky abstraktnímu prostoru, porozumění fyzikálním zákonům. Přidala k starému známému řemeslu ještě aspekt techno-logie pojmenování postupů, které vedou k cíli, které vedou k ovládnutí. Akt je výstřel z pušky, která má dobře zkonstruovaná a seřízená mířidla, a jeho výsledek je statisticky předvídatelný. Ale už počátek 20. století přinesl do tohoto pojetí nový prvek: kulomet umožňuje „pokropit“ cíl, to je pre-surfování, zvláště je-li umístěn na pohybujícím se stroji.

Surfování převrací náš vztah ke kontrole jednotlivých kroků. Nač definovat situaci a nač teprve z této situace definovat cíl. Jednotlivé kroky se nemusí nijak racionálně vztahovat k celku, podstatné je, že proces je pod kontrolou. Výstřely nahrazuje palebná clona. Ale vrchol surfování je nesporně charakteristický až pro přelom dvacátého a jednadvacátého století. První „prkna“ na vodu a následovně i „skejty“ a snowboardy ovládly pohyb v prostoru, bezprostředně na to surfování ovládlo i práci s informacemi. Jen okrajově bylo reflektováno, jak výrazně tento posun zasahuje do „moderního myšlení“, co vše se z něj díky tomu ztrácí. Mladí lidé se již neučí formulovat si cíl a postup k němu. To je neefektivní. Je třeba využívat probíhající procesy, protože každý proces (nezáleží na jeho smyslu či hodnotě) poskytuje využitelnou energii, na každé vlně se dá svézt. Kdo definuje cíl a zaměřuje k němu svoji energii, se chová iracionálně a jen se nabízí ostatním, aby se „na něm“ svezli. Surfování je typicky cizopasnická činnost. To není nějaké morální odsouzení - to je konstatace. Nic proti jmelí ve vánoční výzdobě.

GPS jako systém zdánlivě vstupuje do světa z úplně jiného konce. Nic se zde nehýbe, nemění. Používání GPS reprezentuje celý okruh myšlení chápaného jako řešení kvantové, diskrétní. Svět v něm jde očistit od všeho iracionálního, redukovat na systém racionálních celků. Jako by šlo o završení modernity, pravý opak surfování. Lidé se nesetkávají podle předem domluvené dohody, aktuálně si telefonují a porov- návají svoje prostorové koordináty stejně jako porovnávají mapu a situaci při cestě podle GPS. Rozhodování se stále víc posunuje z rozhodování nad projektem

do rozhodování v aktuální situaci.

Tyto dva zdánlivě zcela protichůdné přístupy se podivuhodně doplňují ve zcela jiném porozumění aktualitě, otevírají porozumění době, která přichází. Je třeba je reflektovat, porovnávat s jednáním, které je pro nás důvěrně známé, které je komplexní, „tradičně moderní“. Modernita je v jistém smyslu mrtva, lidé ztrácejí moderně chápanou budoucnost jako budoucnost rozvrhu. Modernita závisí na sdílení, nelze ji nadále udržet, nemůže žít z kombinace těchto dvou přístupů, surfování a primátu aktuality v rozhodování.

Ale nedělejme z těchto konstatování předčasné závěry. Co když se pokusíme jít ještě dál a podíváme se na „akt“ - jednání ještě do doby předmoderní? Lučištník mířil zvířeti na srdce, ať již v klidu, kdy „viděl“ žádanou trajektorii šípů směrem ke zvířeti, nebo v pohybu (třeba při jízdě na koni). Samotné zamíření a vypuštění šípů bylo chápáno v souvislosti s celým aktem „lovu“, nebylo nijak výrazně odděleno od širšího celku. Šlo o úspěch lovu a nikoli o zamíření a trefu. Resp. trefa také nebyla chápána jen jako výsledek zamíření, ale především zase jako výsledek lovu. Směřujeme k tomu, že lovec není v prvním ohledu střelec, nemá situaci „pod kontrolou“, situace se pro něj neskládá z aktů. Zvíře se může v okamžiku výstřelu pohnout, šíp může být ve své dráze z různých důvodů vychýlen atd. V žádné situaci vůbec nepřipadá v úvahu, že by mohla být redukována jen na popsitelné kroky jednajících osoby, na techno-logii. Každé jednání má duchovní souvislosti, ve hře je vždy víc než jen dovednost - také přízeň mocností, svoji roli má také jistá míra před-určenosti, stane se to, co se má stát. Jednající člověk jako by se netrefoval

ani tak do srdce zvířete, na které mířil, ale do skutečnosti: jeho zájem byl, aby udělal to, co udělat má, co je v „kontextu“ jeho života správné.

Na lovu je to většinou asi to, aby trefil zvíře, ale třeba právě bludná střela mohla otevřít něco pro jeho život podstatnějšiho než ulovený kus. Žádný krok se nedal chápat „jen“ jako „akt lovu“. V každém okamžiku se mohl projevovat dotek vyšší moci, božího vedení.

Při pozorném zkoumání dnes už ztracené „moderní doby“ zjistíme, že se tento rozměr „komplexnosti“ dostal do pozadí, do jakési obecné iracionality, že se však v žádném případě zcela nevytratil. Jen se z celostně duchovního světa přeměnil na jednotlivé a nekomunikativní ostrůvky intuice, předjímání výsledku v jakýchsi „časových smyčkách“, v nepravděpodobnosti vzývané náhody, štěstí, které může přát nebo se odvrátit. Moderní doba přijímala pomocnou ruku povrchní magie - zaklínání a amuletů pro štěstí, adorace náhody.

Jaká asi bude doba surfování a pohybu podle GPS? Jen bizardně magická?

Milý synu,

když přišel tvůj dědeček v šedesátých letech hledat atelier do Sudet, byl svědkem jednoho zvláštního projevu diskontinuity, kterému říkám pracovně „Diokleciánův palác“. Stačí málo a věci se obrátí ve svůj protiklad: byli jsme spolu ve Splitu na náměstí, které bylo původně hlavní palácovou lodí, a v domech, které původně byly ulicemi - těm, kteří přišli po původních obyvatelích, se snáze zastřešovaly úzké ulice. A podobné to bylo v H.

V obrovských statcích žili už řadu let úplně jiní lidé - a obývali zpravidla jednu z menších místností, v dalších měli sklad sena, králíky, kozu. Tak jako předtím někde na Slovensku dál žili všichni okolo jedné kamen, všechno ostatní zpustlo a nakonec se ukázalo, že ani tu jednu místnost nelze bez dalších souvislostí „udržet“. Teprve o dalších pár let později přišla další vlna lidí z měst, těch, kteří alespoň část z těchto statků zachránili. Proč ti to píšu?

Je běžné, že mladí lidé nežijí v domech, které postavili jejich rodiče, a to se netýká jen reálných staveb. Jde zejména o stavby jejich světa, hodnot, zvyků, myšlení - mladí mužové jdou do světa, aby odtud přinesli jiné názory, přivedli si ženy, které mají jiné zvyky, našli pro sebe jiné cíle. To vše znamená, že z „domů“ jejich rodičů se jim ukazují jako použitelné jen části. Pochopitelně a správně. Jen je třeba jednoho - aby tito mladí mužové nejdřív v těchto otcovských domech skutečně „byli doma“, aby jim v dětské důvěře nereflektovaně rozuměli, „zevnitř“ intuitivně cítili jejich jednotu - byť jednotu, kterou nemohou převzít. Stále méně je to však samozřejmé.

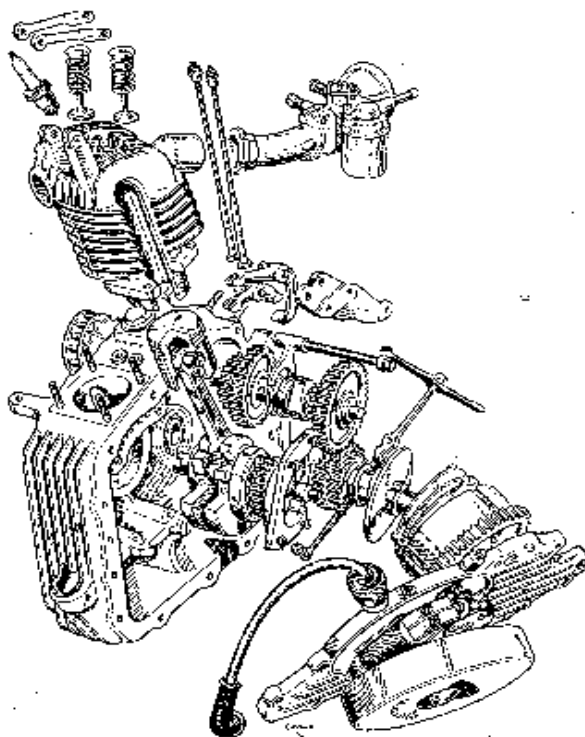
Poslední desetiletí přináší něco zcela jiného: děti spíš než ve světě svých rodičů vyrůstají v tlaku školy a mediálních manipulacích - kolik si toho dovedou převzít, jak rozumí světu svých rodičů - a mají jim rodiče co nabídnout? Tohle je hlavní a největší projev krize rodiny: lidé spolu nemají proč žít, neboť společného vytvářejí tak málo, že si toho často ani sami nevšimnou a nebo si toho neváží. A děti pak nemají dostatečnou zkušenost takové jednoty - a začínají bez zkušenosti domu, i když zakládají „manželství“, chovají se jako dosídlenci v Sudetech, nedovedou zabydlet dům, i kdyby se nad nimi klenul jako otevřená možnost.

Mohu říct, že tebe se to netýká? Nevím. Jen vidím, že tu působí společenské tlaky, které výrazně komplikují mladým mužům situaci, ve které se mají vymezit vůči rodičovskému domu. Jedním z nich je tlak na aktualitu, ten je zjevný a snadno rozpoznatelný - „teď hned je možné sáhnout na své sny, není třeba práce a odříkání, rozjeď to, není nic než autenticita, zapomeň na domy a starost s nimi, nejlepším domem je bezčasí. Buď free, nespoutávej se do stěn a starostí o ně, vždyť je to tak snadné...“ Ale hlavně: mladý muž je sváděn k tomu, aby odmítl svoji „generační“ jinakost, která před něj klade úkol „vypořádat se s tím, v čem vyrostl“. Svět jako by našeptával: stačí „jen“, pohodlně a bezbolestně, svět svých rodičů odmítnout jako něco „cizího“, starého, passé. Ale to je podvod. Mladý muž přeci neodmítá dům rodičů proto, že je cizí, ale naopak, proto že je mu až příliš vlastní - a tedy těsný. Takle podvodná záměna přináší destrukci lidských vztahů.

„Je to pro naši generaci mnohem těžší - vy jste to měli lehčí, měli jste jasného nepřítele“, řekl mi nedávno jeden student. Ale to je ten nejmenší rozdíl, ani „tenkrát“ to s nepřítelem nebylo tak jednoduché. Ale souhlasím s ním s jednou výhradou. Pro formování nepotřebujeme nepřítele. Je to pro každou další generaci stále těžší a těžší: odlišit to, co je formováním - vymezováním se vzhledem k předchozím formám, a co je deformací - rozvolňováním a destrukcí forem. Mladému mužovi tyto dva procesy mohou splývat, a pak se dostane do pasti, bezvýhodné situace, ve které se zcela přirozeně vyvazuje z toho, v čem žije, a nemá čeho se zachytit vzhledem k budoucnosti.

Část II.

Několik textů ke knize Proměnlivé a stálé

Místo pro život

„Mluvíš jako z jiného světa, měl bys jít s pravdou ven, o co se opíráš, když komentuješ všechno okolo sebe, kde bereš jistotu...? ... Proč bys zrovna ty měl nějaké výsadní místo, ze kterého bys mohl komentovat...“

Tak nějak by se daly shrnout některé připomínky mých partnerů v diskusích: „kde stojíš, odkud čerpáš?“ Dlouho jsem myslel, že vystačí odkaz na časopis Možnost, protože v této mnohotvárné formě si každý může najít to, co je pro něj nejvlídnější, co ho zaujme obsahově i způsobem zpracování. Ale čas se posunul a čísel časopisu přibývá - stejně tak jako zachytit je v nich možné se také ztratit. Proto pokus o syntetický text? Není krok od aktuálního okamžiku daného čísla Možnosti k samostatnému textu krokem do mrtvolného bezčasu? Nevím.

Samozřejmě jsem váhal. Časopis je aktuálním pokusem o vyslovení teď a tady. Je rozdíl mezi přesvědčením, že právě teď je vhodné cosi vyslovit, a přesvědčením, že to podstatné teprve musí být řečeno. Psát knihu jako cosi statického? Do této doby? Nežere to had svůj ocas? Řešil jsem kontrolní otázku: „Jak by ses tvářil ty sám před pár lety na takovýto pokus o celek?“ Pátral jsem v paměti o knihách, které jsem v poslední době četl - a zkoumal míru jejich uzavřenosti a k ničemu mi to nebylo.

Nakonec jsem se rozhodl: odkaz na časopis Možnost nelze pominout, odkaz na konkrétní situaci, ve které je text psán, by neměl být potlačen. Ale odpovědnost za toto vyslovení na sebe vezmu. Kéž je v souladu s řádem světa. Amen.

Proměnlivé a stále
(upoutávka na knihu)

Svébytná filosofie kultury respektující proměnlivost (kterou jako téma otevřela postmoderní kritika) - a zároveň zachovává a nově otevírá porozumění metafyzickému rámci jako nutnému základu myšlení, kultury. Text je komponovaným vrcholem ledovce, přetavením témat z desítek autorových časopiseckých článků na témata kultury a filosofie a příležitostných přednášek. Záměrně však není pokusem o systematiku.

Forma krátkých bloků k jednotlivým tématům je dostatečně čtenářsky přívětivá a umožňuje čtenáři přístup i k radikálním tvrzením, která jsou v opozici proti zaběhlým názorům.

Jen namátkou jednotlivá témata: příroda jako pojem naplněný kulturou, praktiky a jiné dosahování cílů, šaman a prorok, pravda a kulturní význam lži a další. Mohou být čtena samostatně, zformována jako jednotlivé etudy. Celek knihy je přitom především pokusem alespoň ve výběrovém náčrtu představit náš svět komplexněji, než je to dnes běžné.

Z komentáře, který k rukopisu napsal prof. Stanislav Sousedík:

... jde o myšlenkový útvar svou povahou odlišný od těch navyklých ... ocenil jsem řadu dílčích postřehů, např. vaše pojetí kultury. Vaše dílko se mi líbí i jako útvar literární. Je psáno bezvadnou filosofickou češtinou, ušlechtilým, klidným stylem. Je součástí dnešní české filosofické scény...
Vinohrady 4.3.2004

(první anotace vyšla již v M 83 na jaře r. 2004)

(část úvodu)

Většinou jsme schopni nahlédnout, že myšlenková schémata, která používáme, jsou jen velmi hrubou konstrukcí, překrývající naše životní zkušenosti, ale jeví se nám jako pohodlná, bezpečná. Nevnímáme, že za toto pohodlí a zdánlivé bezpečí se platí. Jsme do značné míry tím, co si o sobě myslíme, proměňujeme se podle toho, svět se nám ukazuje tak, jak o něm přemýšlíme. Ale ať si myslíme cokoli, něco je stále, to, co nás přesahuje, si žádá o vyslovení v prostředí proměňující se kultury. Ať si myslíme o světě a o sobě cokoli, svět nás znepokojuje, vychází z něj podněty, které nám život komplikují, podněty, nabízející se k problematizaci toho, co je zavedené.

Kdysi, v diskusích relativně omezeného a uzavřeného okruhu „druhé kultury“, jsem si uvědomil, že se musíme učit mluvit řečí upadlého světa, ale nesmíme ztratit ambici použít tuto řeč tak, aby nově pojmenovávala, ukazovala souvislosti, odkrývala vztahy. Učíme se upadlé řeči zpola zakrývající svět, ale máme ambici ji ve svých vlastních vyjádřeních očistit a prohloubit tak, aby vysloveno bylo to podstatné, převrátit ji, donutit k tomu, aby svět odkrývala. Učíme se vyznat ve světě pomocí obrazů, které jsou jako poloslepá zrcadla, ale máme ambici alespoň načrtnout obraz světa tak, aby to podstatné nezůstávalo zakryto.

Kamila Míková

napsala ve své recenzi v Lidových novinách jedno závažné tvrzení - kniha Proměnlivé a stálé je především o etice. Na čem ale toto tvrzení zakládá? Vždyť „Dobré a správné“ se jmenuje úplně jiná autorova kniha s úplně jiným tématem?

Základní konstatování knihy Proměnlivé a stálé má metafyzickou povahu - „nacházíme se“ v takovém stavu věcí, a máme do nich takový vhled a máme v této situaci takovou účast, že se (autorovi) nenabízí jiné konzistentní vysvětlení. Aby vůbec bylo možné vnímat pomalou kulturní proměnu společného prostoru a aby bylo zároveň možné vnímat proměny sama sebe jako formující se osobnosti, je třeba uznat fakt neměnného, trvalého. A stejně tak je třeba uznat fakt neuchopitelné proměnlivosti, která je v základu věci a která vůbec umožňuje vnímatelnou změnu a nikoli jen mechanické odvíjení technicistně pojatého času. Máme přístup ke zkušenosti stálého, neměnného, a máme přístup ke zkušenosti propastně neuchopitelného jako zdroje proměny. Míková z toho zcela správně usuzuje - máme zkušenost, která nám umožňuje jednat eticky.

Sbohem transcendence a staletí titánského sebezpřesahu člověka do polohy vládce ducha, světa a vesmíru, sbohem staletí představ, že základní korekci lidskému jednání poskytuje rozum a zpětné vazby, kterými hodnotíme jednání podle jeho výsledků. Sbohem staletí příčinné podmíněnosti a adorací dějinných nutností. Rozum je dobrý sluha, ale špatný pán. Máme-li zkušenost s tím, co nás (jako pevné, neměnné) absolutně přesahuje, máme také základní etické vymezení, protože naše jednání je možné hodnotit z absolutního odstupu.

V časopisu Listy 6/2004 vyšla krátká recenze, označená šifrou -jn-

Josef Štogr: Proměnlivé a stálé, Cherm Praha 2004

Sokratovy dialogy se neodehrávají na akademické půdě, ale na ulicích, v tělocvičnách, při hostinách. Odhalují každodennost nejhlubších filosofických otázek. Je dnes vzácné setkat se s člověkem, který věří, že neutěšený stav věcí kolem nás má společný základ v nepřítomnosti filosofického východiska, neschopnosti „nalézt takové myšlenkové koncepty, které umožňují vidět svět v celku“.

Takové setkání umožňuje kniha Josefa Štogra. Má podobu krátkých esejů, které se snaží „nově promyslet svět“ a najít v proměnlivém prostředí kultury pevný metafyzický rámeček. Štogr se potýká s řadou velkých filosofických problémů - od otázek starých Řeků proč svět není jen beztvarym chaosem, přes Descartovo hledání nejzazší jistoty, s nímž polemizuje, až po „vědecké“ pojetí světa jako mechanismu řízenému přírodními zákony, které stačí „poznat“, abychom mohli dosahovat žádoucích cílů.

Právě v tomto pojetí světa, na něž kultura nedokázala dostatečně reagovat, vidí kořeny současných problémů. Když jsme se přesvědčili, že naše znalosti k vytýčení „správných cílů“ nestačí, vzdali jsme se snahy o jejich zdůvodnění a spoléháme spíše na fungování institucí než na poznání. Kdysi převládající kulturní optimismus se tak rozpadl, kultura „vychladla“. Poslední akord textu je přesto optimistický - „nejsme zajatci kultury“, protože její možností vždy zůstává otevřenost světu a jeho nevyčerpatelným podnětům.

Štogrova kniha podává především působivé a radikální diagnózy současných problémů. Není ovšem snadnou četbou, často musíme hledat za slovy, abychom s autorovým myšlením navázali spojení. To, oč mu jde, cesta ke kultuře, jež by nezakrývala, ale otvírala, je jen nejasně naznačena - důležité je, že jeho úvahy posilují odhodlání ji hledat.

(Část 2, kapitola XV. Proměnlivá beztvorost)

To, co se nám často může jevit jako chaos, to, co nemůžeme popsat, zjednodušit, uchopit, to co uniká, to co vzdoruje i našemu konstatování bytí, vzpouzí se označení „toto je“ - to je protiklad a zároveň jeden z pilířů metafyziky. Velcí teoretici entropie, chaosu si všimli rozporu, který v sobě nesa naše (kulturní) pojetí uspořádanosti. Mezi úplným řádem a úplným chaosem jako by nebyl valný rozdíl, a naopak, smysl a tedy uspořádanost, která má nějakou hodnotu, má taková konstelace, kterou dovedeme pochopit a interpretovat - ukázat ve vztahu k jiným uspořádáním. Řád zajisté doplňuje Jistotu v metafyzickém rámci kultury - a je protikladem kulturního nepořádku, zlo-řádu, zmatku. Ale v něčem přímo vymezuje i „pozadí“, proměnlivou neuchopitelnou beztvorost, ze které kultura vychází, ze které vychází také její pohyb. Jak tedy můžeme mluvit o tom, co je neuchopitelné, protože nám to kulturně „nepostojí“? Právě díky metafyzické perspektivě, ve které je pochopitelná a uchopitelná i tato neuchopitelnost. Konstatování o pozadí neuchopitelného je ekvivalentem metafyzického konstatování, že svět nás přesahuje - nejen ve velikosti a čase, ale vzhledem k tomuto pozadí si uvědomujeme, že nás přesahuje i co do forem rozumění věcem a vztahům - i v tom jsme omezeni kulturou, naší schopností - pomocí sdílet s druhými to, co vychází z minulého a jen omezeně anticipovat budoucí.

Milý JT

řikals, žes knihu na pár místech otevřel a viděl jen to, co už znáš odjinud: je to vysoce pravděpodobné. Určitě už jsi mnohokrát viděl stejná slova, jsou natištěna každé milionkrát. A jistě i mnohé věty by se snadno daly vyhledat ve fulltextu existující literatury pořádným vyhledavačem. Dokonce je nesporné, že i celé prefabrikáty - myšlenkové celky na tebe mohou promlouvat řečí neurčitě „odněkud“ známou, protože kultura absorbuje vzory a používá je bez ohledu na autorská práva. Nebylo by to nic divného, ani kdyby můj cíl byl zcela neskromný a chtěl jsem systematicky popsat něco zcela „nového“. Já však měl jiný cíl - viz opakovaný závěr předmluvy: sdílnost, komunikativitu. Proto se postupně vymezuji od známých myšlenkových celků, stavím na nich a teprve v kontextu vynikne, že nejde o konglomerát odkazů na autority, že nejde o plagiát.

Vymezuji se negativně vůči klasické metafyzice, protože její ambice jsou zjevně neudržitelné. Vymezuji se ale zároveň proti moderním pokusům popřít jakýkoli jiný přesah než sebepřesah v transcendentním nahlédnutí světa a vymezuji se zároveň proti postmodernímu přístupu, který nerozumí komplexnosti světa vůbec a ve všem vidí jen zaměnitelný „materiál pro vlastní dekonstrukci“. Minimálně tohle trojitě „zároveň“ jsi asi ještě mnohokrát neviděl.

Tvrdím několik axiomů metafyziky a ukazují, proč jsou svoji povahou metafyzické. Ale dělám to minimalistickým způsobem, řekněme „skromně“, nezaštituji se autoritami, záměrně netahám čtenáře dál, než je nutné, a volím přitom postup, který jsem doposud nikde neviděl. Opět - nevyklučuji, že něco podobného dobře znáš. Bude pro mne příjemným zjištěním, pokud pro mne budeš mít celý seznam literatury, kterou si k této věci mám přečíst.

Civilizace ne

Ta není klíčem, naopak. Nenechme se už dále svádět do myšlení civilizačních cyklů - Spengler, Toynbee a všichni ti, kteří se podíleli na vymezení „západní civilizace“, se také podílejí na její smrti. Nejde o civilizaci, jde o kulturu, kulturu je nutno chápat jako mnohem širší pojem. Ba ještě víc - kulturu v širokém slova smyslu není možné zredukovat na předmět (- předmět zájmu) tak, jako je předmětem zájmu historicky identifikovaná „civilizace“. To je jeden z podstatných motivů knihy Proměnlivé a stálé.

Zabýváme se něčím, co se nás týká - a téma „konce Západu“ se nás dozajista týká, a potom je třeba interpretovat kulturní souvislosti (uvnitř kultury) a zároveň se ptát na smysl toho všeho (v metafyzickém ohledu). Zabýváme-li se civilizací, svede nás to, abychom našli a ukázali „mechanismy“, které směřují k pravděpodobné katarzi a neodvratnému konci. A právě tím, co takto „myslíme“, přispíváme k tomuto konci, zrazujeme svoje vlastní vztahy, míváme to, co bylo nerozpoznanou příležitostí, možností. Předmětné myšlení je nástroj, který je vhodné používat až po důkladném bezpečnostním školení. A jeho převaha, kterou zažíváme ?

Snad k tomu bude lepší citace:

Karel Vrána, 1973 (!)

Poslední dobou se stále častěji ptám, co je tato moje, tato naše doba, do níž jsme se zrodili a kterou spolu neseme. Ale i ona nese nás, námi prostupuje, nás hněte, dotvořuje, poznamenává a zraňuje, vpaluje do našich tváří a do našich duší svou šifru a své jméno. Co se to vlastně děje s naší dobou a s námi? - Zdá se mi, že se někam vracíme. Zdá se mi, že putujeme - nebo že jsme vlečení, a v jakých poutech a v jakých pouštích? - do Babylonu, do babylonského zajetí...

Židovská zkušenost babylonského exilu... je přímo modelovou situací, která může odhalit i poslední smysl našich dnešních příběhů. Podstatu odvěké i dnešní babylonizace vidím v postupujícím matení jazyka, v rozvracení řeči, v umírání symbolů a zpřetrhávání lidských vztahů. Babylon - to je idolatrie moci a kvantity. Naše babylonizace znamená také ztrácení vnějšího i vnitřního domova, onoho důvěrného prostoru, ve kterém si rozumíme s přítelem, sami sobě, s příchozím poutníkem, kde sedáme ke společnému stolu a kde víme, co je věrnost, pravda, láska a nenávisť, chleba, únava, den a noc, život a smrt. Domov je prostor, kde jsme chápáni a kde chápeme; kde jsme milováni a kde milujeme, kde nám rozumí i nemá tvář, kde nás oslovují i věci. Babylonizací pustne domov. V Babylonu už nerozumíme ani sobě, natož sousedovi...

Babylon je vláda neshodnosti a kvantity, království osamocení a prázdnoty, říše mrtvých a zpusťovaných symbolů, svět opotřebených nadějí a otupělých citů, je to němý, otrlý, hluchý, neprodyšný prostor organizovaného smetiště osobních osudů...

To, co vnímáme, není konec civilizace, je to exodus svého druhu, sami jsme se vyhnali ze světa, který nám může být domovem, v touze po bezpečném obcování s věcmi jsme leccos ztratili a nyní víme, že návrat bude bolestivý, a kdo ví jaké generace se bude týkat. Ale tím spíš je na místě optimismus: a kniha Proměnlivé a stále je vedena optimismem. Kultura je široká a měkká náruč, v ní se můžeme spolehnout i na to proměnlivé, co je příslibem nového, i na to stálé, co je základní garancí našeho vhledu do věcí.

(Část 5, kapitola X. Optimismus kultury)

Předchozí „chmurný“ obraz ukazuje slepou cestu: kultura nemůže být beztrestně „předmětem zájmu“ v tom slova smyslu, jak je zpravidla chápán předmět - tedy to, co máme k dispozici na zkoumání. Zájem o kulturu je vždy již součástí kultury a spolukonstituuje ji. Jak již bylo řečeno, k tomu, abychom se přiměřeně zabývali kulturou v širokém slova smyslu, je třeba metafyzický přesah. Je třeba se zároveň ptát na to, co je pevné, a také na to, co je neurčitým matečným prostředím pro život, proměny kultury. Je možné pohybovat se ve světě kultury, angažovat se ve světě sdílených forem, ale je dobré udržet si povědomí o tom, že pravdivost či nepravdivost „slabé pravdy“ v hodnoceních kultury se může ukázat jen z jiného pohledu než časového.

Kultura ale také nemůže být naším jediným východiskem, proměňuje se, jako taková je předmětem sociologických analýz a tvrzení, bez záchytného bodu se propadá do multikulturalismu a konzumních manipulací. Potřebujeme mnohem lépe než dosud založit svoji vlastní pozici, nahlordanou oprávněnou postmoderní kritikou „pouhé“ kultury. V okamžiku, kdy se na kulturu díváme pouze jako na děje svázané nějakou dějinnou nutností, vývojem atd., končí každá analýza v pesimismu. Přičteme-li však k možnostem kultury fakt, že se do dění neustále promítá, prosazuje nevyčerpatelný zdroj podnětů mimo-kulturních, které teprve způsobují její pohyb, pak může být náš závěr optimistický Optimismus dodává kultuře svět. Bohu díky nejsme zajatci kultury.

Milý Ž.,

vydal jsem se do světa, tak trochu jako Honza, v důvěře, že je pravý čas, a také proto, že už za pecí prostě vydržet nešlo. Možnost je dobrá, ale chce to vydat knihu, a vlastní filosofie je dobrá, ale kromě toho to chce také hledat ještě další komunikativní polohy. Kniha Proměnlivé a stále není vytržena z kontextu, není náhodným krokem.

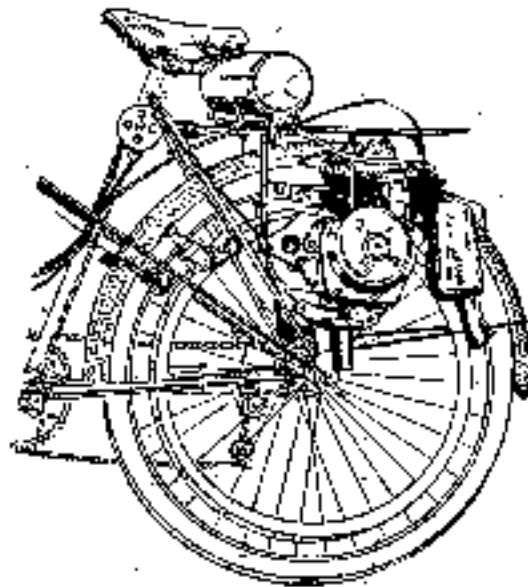
Již před nějakou dobou vyšel „společensky kompromisní“ spisek „Dobré a správné“ - jako úvod do myšlení o vzájemnosti, který přesahuje praktické návody na „participativní jednání“, a chystá se další kniha „Přínosné a užitečné“, která otevře širší pohled na ekonomiku. Jsou to komunikativní „aplikace“ mé skutečně „filosofické“ práce. Rozhodl jsem se, že je třeba učinit tyto kroky, i když jsou mnohdy sporné, kompromisní - bylo jistě snazší, dokud mi rozumělo jen pár lidí v mém blízkém okolí. Napsal jsem desítky článků do časopisů a webových konferencí na celou škálu témat, od vzdělávání přes veřejnou prospěšnost až po marketing. Vstoupil jsem do diskusí, interpretoval, strukturoval, ukazoval, že myšlení je nástroj. Měl jsem právo takhle „zředit“ Možnost, rozptýlit její náboj? Udělal jsem dobře?

Nepotkám se s drakem, nepřijdu k zámku zahalenému černým sukrem, nic se nestane, příběh ani nezačne, natož aby směřoval k pointě. Bude to jiné, ale zůstane to, s čím jsem začínal - důvěra v náhodného čtenáře a díky za všechny texty, které se zatoulaly, ztratily u někoho, kdo se k nim chtěl ještě jednou vrátit.

Pokusil jsem se to shrnout na přednášce o vzdělávání, kterou jsem měl pro skupinku mladých lidí, většinou pedagogů:

„... ti, kteří se formují, si z našich důmyslných architektur bezostyšně vybírají motivy, které jim poslouží pro stavby jejich vlastního myšlení, a někdy beze stopy zmizí v základech to, co bychom rádi dali na odiv... Dobře dělají, vždyť myšlenkoví plagiátoři jsou odporní. Kdo se myšlenkově formuje, žije z myšlenkových světů svých učitelů jako houby ze starých pařezů a je na vás, abyste takovou roli pokorně přijali.“

Marginálie

Zatím jsme se nezbavili tíživého vědomí, že to na nás leží, čas od času proloženého pocitem marnosti, že to běží zcela mimo nás...

Jen ti hlupáci se uzavírají a na vše kolem se dívají skrze měřítko efektivity, zkoumají přínos dílčích kroků. Jenže každé zrození je neefektivní, každé zrození je poznamenáno obtížemi se sdílením, porozuměním...

Záměrně jsem sáhl do zápisků nejméně deset let starých, abych mohl začít psát o tom, co se rodí. Rodí se něco nového. Jsem u zrodu toho nového. Účastním se toho, koneckonců to já sám jsem jako znovuzrozen na pokraji adventu. Možnostní forma praská ve švech a ve hřbetu; stále méně samizdatem, buď sbohem vlídné mikroklima článků pro přátele, konec soukromému ohledávání myšlenkových zákoutí!

Začalo to knihou, webem ... a nemohlo to dopadnout jinak - je třeba se profesionalizovat - tedy otevřít pro náhodného chodce. Požádám o registraci periodického tisku na ministerstvu kultury! Tohle je poslední číslo pro Jiřího Gruntoráda, pro knihovnu Libri dobrovolně prohibiti.